

FEITEN EN COMMENTAREN OVER ALCOHOL EN DRUGS

115-de jaargang no. 4

juli-augustus 2015

TOEGEZEGDE MAATSCHAPPIJBREDE AANPAK VAN ALCOHOL IS ER NOG STEEDS NIET

In 1986 stelde de ministeriële nota "Alcohol en Samenleving" een maatschappijbrede aanpak van de alcoholproblematiek in het vooruitzicht. Een aanpak waar commercieel belanghebbenden zich vanaf het begin succesvol tegen hebben verzet. Anno 2015 moeten wij constateren dat die maatschappijbrede aanpak er nog steeds niet is. Het alcoholbeleid vertoont nog een aantal opvallende lacunes, met name bij de aanpak van de verstrekkers van alcohol.

Meteen al bij het begin sloeg de alcohollobby een bres in het brede beleid. Zij wist de Tweede Kamer zo te bewerken dat die een belangrijk deel van het beleid toevertrouwde aan zelfregulering door de alcoholbranche. En die branche werd niet moe te roepen dat zij graag met de overheid wilde samenwerken bij het bestrijden van de uitwassen van de alcoholconsumptie. Maar dan moest de "sociale drinker" wel ongemoeid gelaten worden. Die hardwerkende brave Nederlander had zijn alcoholische ontspanning meer dan verdiend. Dus harder straffen van degenen die zich aan de uitwassen bezondigden, maar de alcoholcultuur ongemoeid laten.

Het duurde tot november 2000 voordat er een nieuwe Drank- en Horecawet van kracht werd. De tekst van die wet was bovendien behoorlijk afgezwakt in vergelijking met de tekst van de Nota. Feitelijk was het grotendeels een raamwet. Veel zaken moesten nog nader geregeld worden door uitvoeringsbesluiten.

De genomen uitvoeringsbesluiten laten zien hoe sterk de invloed van de alcohollobby is. Zij zijn in meerderheid gericht tegen de uitwassen, en laten de alcoholcultuur grotendeels ongemoeid. Overlast zoals nachtelijke herrie, vandalisme, wildplassen en dergelijke bestrijdt men door cameratoezicht, meer politie op straat en strengere straffen. Symptoombestrijding dus. Het sluitingsuur vervroegen tot 24.00 uur is voor de gemeente goedkoper en minstens zo effectief. Alleen begint de horeca dan te zeuren over omzetverlies. Dat verlies is echter onlosmakelijk verbonden aan terugdringen van overlast. Zonder afname van de alcoholconsumptie is geen afname van de alcoholoverlast mogelijk.

Iets soortgelijks zien we bij de bestrijding van dronken rijden. Jarenlang heeft men vertrouwd op strengere straffen en vergroten van de pakkans. Maar de alcoholcultuur werd buiten schot gehouden. De verstrekker van drank aan de automobilist was een geachte, hardwerkende burger. Diens nering mocht niet worden aangetast. Bij de bestrijding van de straatterreur door dronken voetbalvandalen hetzelfde. Bij "risicowedstrijden" werden hele regimenten politie, of zelfs de M E opgetrommeld. Pas de afgelopen jaren begint men in te zien dat een alcoholverbod effectiever werkt en goedkoper is. De rekening blijft echter betaald worden door ons burgers, en niet door Heineken of InBev. De vervuiler betaalt niet.

Alcoholgebruik is een zaak van vraag en aanbod, dus van kopers en verkopers. Tot nu toe is het beleid vooral gericht geweest op straffen van de kopers: automobilisten, jongeren, veroorzakers van overlast. Dit beleid heeft nog nauwelijks vermindering van de problemen opgeleverd. Onderzoek heeft al eerder aangetoond, dat alleen van de recente verhoging van de leeftijdsgrens op den duur effect verwacht mag worden. Andere bewezen effectieve maatregelen zijn beperking van de verkrijgbaarheid, prijsverhoging en beperking van de reclame.

Dr.ir. D.Korf

Kwart Overijsselse gemeenten verbiedt prijsstunten drank

In zes van de vijftig Overijsselse gemeenten geldt een verbod voor winkels om te stunten met de prijs van drank. Een verbod op happy hours is door 12 gemeenten ingesteld. Aldus de uitkomst van een onderzoek door bureau IntraVal naar de gemeentelijke uitwerking van de nieuwe verplichtingen in het kader van de Drink- en Horecawet.

Supermarkten en slijterijen mogen in die gemeenten niet voor een beperkte periode alcoholhoudende dranken aanbieden voor minder dan 70 procent van de gebruikelijke prijs. Met genoemde verboden is de provincie Overijssel koploper van Nederland bij het tegengaan van prijsstunten met drank.

Helemaal onderaan de lijst staat de provincie Flevoland. Daar heeft geen enkele gemeente een verbod op prijsacties. In Limburg is het weinig beter, slechts één gemeente.

Overijssel slaat ook een goed figuur voor wat betreft het gemeentelijk beleid ten aanzien van zuipketen. Met bijna 50 procent een tweede plaats, achter Friesland waar 55% van de gemeenten op dit punt een beleid heeft vastgesteld.

Weer een campagne waar weinig van verwacht mag worden

PROJECT VAN HEINEKEN MET NOC*NSF

Op 22 mei hebben NOC*NSF en Heineken het gezamenlijke project "Blijf Helder" gestart. Het project richt zich op het stimuleren van "verantwoorde alcoholconsumptie" bij sportverenigingen.

Bij de Nederlandse sportverenigingen is het slecht gesteld met de naleving van de regels rond alcohol. Zo bevordert slechts 15 procent van alle Nederlandse sportverenigingen actief de naleving van de leeftijdsgrens van 18 jaar.

Uit de omschrijving van het project lijkt af te leiden dat voor Heineken "verantwoorde alcoholconsumptie" hetzelfde betekent als alcoholconsumptie die zich houdt aan de wettelijke regels. Met name dus aan de leeftijdsgrens. Maar ook aan de eisen met betrekking tot de barvrijwilligers. Over het terugdringen van de consumptie door beperking van de schenktijden, of over de invloed van alcohol op de sport-

Leeftijdsgrens alcohol naar 21 jaar ?

SCHOTTEN WILLEN ALCOHOL-PROBLEMEN RADICAAL AANPAKKEN

Deskundigen van NHS Health Scotland, de Schotse raad voor gezondheidsbevordering, hebben de Schotse regering gevraagd de leeftijdsgrens voor alcohol te verhogen naar 21 jaar. In combinatie met eerder door het parlement goedgekeurde maatregelen, zou Schotland daarmee afsteveneren op een maatschappijbreed alcoholbeleid.

Schotland kent ernstige drankproblemen. Zoals in zoveel Europese landen, liggen de grootste problemen bij het drinken door jongeren. In geheel Groot-Brittannië maken artsen zich zorgen over het sterk toenemende aantal ziekenhuisopnamen veroorzaakt door alcoholgebruik. De leeftijdsklasse van 15 tot en met 24 jaar vertoont daarbij de sterkste toename.

Zo nam tussen 2002 en 2010 het aantal ziekenhuisopnamen in die leeftijdsklasse met 66 procent toe. In 2010 bedroeg het aantal opnamen 55.655, meer dan 150 per dag! De toename was onder vrouwen sterker dan onder mannen, respectievelijk 76 procent tegenover 57 procent.

Het voorstel om de leeftijdsgrens te verhogen komt voort uit het rapport "Best Preventive Investments for Scotland - What the evidence and experts say". Daarin staat te lezen: "Verhogen van de leeftijdsgrens voor alcohol naar 21 jaar, is in hoge mate kosteneffectief. Het verbetert de gezondheid zonder dat het veel kost, en vermindert de werklast voor de gezondheidszorg".

De schrijver van het rapport, Neil Craig, constateerde dat in Schotland riskant alcoholgebruik door jonge mensen een voortdurend probleem vormt. Regering en parlement zijn

het in meerderheid met hem eens. Vandaar dat de regering al een aantal maatregelen heeft getroffen.

Zo is met ingang van 1 januari dit jaar, de strafbaarheidsgrens voor alcohol in het verkeer, in Schotland verlaagd van 0,8 promille naar 0,5 promille (wij berichtten daarover in het januarinummer van dit blad). Maar Engeland, waar de alcohollobby zeer invloedrijk is, houdt het nog op de oude grens van 0,8 promille.

Al eerder (mei 2012) keurde het Schotse deelparlement een wetsontwerp goed dat de invoering van een wettelijke minimumprijs per eenheid alcohol mogelijk maakt. Die minimumprijs (50 p per eenheid alcohol) is tot op heden nog niet ingevoerd doordat de Scottish Whisky Association (SWA) een proces tegen de regering heeft aangespannen. Vreemd, want de prijs van whisky ligt ver boven de voorgestelde minimumprijs.

Het lijkt er op dat het voor de SWA een principekwestie is, dat zij de mogelijkheid om te stunten met de prijs van drank op geen enkele wijze belemmerd wil zien worden. De regering daarentegen wil het stunten met de prijs juist zoveel mogelijk tegengaan. Het kan dus nog een langdurig juridisch gevecht worden.

Verder heeft de Schotse deelregering "BOGOF-deals" verboden. BOGOF staat voor "Buy-one-get-one-free". Niet altijd hoeft dat trouwens één op één te zijn. De ook in ons land door wijnhandelaren gehanteerde korting van "bij vijf flessen de zesde gratis" valt er ook onder.

De Schotse voortvarendheid steekt wel schril af bij het Engelse beleid van de alcoholbranche zo weinig mogelijk voor de voeten lopen.

Dingeman Korf

COLOFON

De GO : tweemaandelijks voorlichtingsblad over alcohol en drugs, uitgegeven door de Stichting ANGOB. ISSN 0166-2880. Postabonnement € 10,- per jaar. **Verantwoordelijk eindredacteur:** Dr. ir. D. Korf, Dresselhuisweg 20, 4105 DB Culemborg, tel 0345-473239, e-mail: dkorf@telfort.nl **Administratie:** W. Matla, Hof van Delftlaan 119, 2613 BL Delft, tel. 015-2126904, giro NL81 INGB 0000 849058. **Artikelen voorgaande nummers:** www.angob.nl

Staatssecretaris wil dat gemeenten optreden tegen drankketen

Staatssecretaris Van Rijn van volksgezondheid wil dat gemeenten handhavend optreden tegen drankketen op hun grondgebied. Hij vindt het onaanvaardbaar als plattelandsgemeenten de hokken en keten niet controleren onder het excuus "wij hebben er geen last van".

Van Rijn heeft aangekondigd dat de gemeenten in juni een brief zullen krijgen waarin hen op hun wettelijke plicht wordt gewezen. "Het alcoholgebruik door jongeren in keten kan zorgelijk zijn" zo stelt hij. Daarom moeten de gemeenten "krachtig handhaven".

Diverse gemeenten, vooral in de Achterhoek en Twente, hebben iemand van de gemeente langs de keten gestuurd. Soms een controleur Drank- en Horecawet, soms een jongerenwerker. Die hebben gekeken of er werd voldaan aan de gezondheids- en veiligheidseisen. Als dat in orde was, hebben zij van verdere actie afgezien.

In de tijd van de discussies over de overdracht van taken van rijk naar gemeenten, heeft Stg. ANGOB gewaarschuwd voor het ontstaan van beleidsverschillen tussen de verschillende gemeenten. Het voorgaande geeft de eerste gevallen al aan.

MOEDERDAG ?

In ons advertentiekraantje ter gelegenheid van Moederdag een paginagrote advertentie. Van de firma Hooghoudt. Jawel, die van de jenever. Wat heeft die nou met moederdag van doen vroeg ik mij meteen af? Jenever is toch niet voor kinderen?

Wel, de reclamejongens probeerden weer eens om sterke drank een onschuldiger en gezelliger imago te geven. Bovenaan in de advertentie met koeienletters "VERRAS JE MOEDER". Tot wie is die oproep gericht? Toch hopelijk niet tot de kinderen, voor wie moederdag nog een echt feest is? Maar voor wie dan? Volwassen kinderen die nog iets goed te maken hebben?

De tweede zin van de advertentie "wat is er nou leuker dan samen proeven, ervaren en ontdekken?". Lijkt een oproep om iets apart te koken voor je moeder. Als vervolg op de maaksels die je op de kleuterschool voor haar maakte. Maar het gaat natuurlijk weer om die jenever.

De "kleine lettertjes" geven de oplossing: "Verras je moeder 10 mei (Moederdag!) met een ontdekkingstocht bij familiedistilleerderij Hooghoudt. Natuurlijk sluit je af met een maximale proefervaring: een paar van onze jenevers en kaas-jenevercombinaties." Wie moet wie nu

In Nederland 2,7 procent van sterfte gevolg van alcohol

BELANGWEKKEND ALCOHOL-RAPPORT VAN OESO UITGEKOMEN

De Organisatie voor Economisch Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) heeft op 12 mei een belangwekkend rapport uitgebracht. Het omvat enerzijds actuele informatie over de problematiek, en anderzijds aanbevelingen voor te voeren beleid. De titel van het rapport geeft dit al aan: "Tackling Harmful Alcohol Use".

De belangrijkste constatering van het rapport is het feit dat schadelijk alcoholgebruik door jongeren en vrouwen, in veel OESO-landen in opkomst is. Dat is gebleken voor een deel te wijten te zijn aan de toegenomen beschikbaarheid van goedkope, effectief gepromote dranken. Die oorzaak valt dus tegen te gaan door in te grijpen in de beschikbaarheid, de prijs en de reclame voor die dranken.

Het rapport noemt de toename van schadelijk alcoholgebruik een zorgwekkende trend. In veel landen zijn de gevolgen al zichtbaar: meer verkeersongevallen, meer alcoholische geweldpleging en een toegenomen kans op acute en chronische ziekten.

De grotere kans op ziekten leidt ook tot een grotere kans op voortijdige sterfte. Het rapport noemt voor Nederland een alcoholsterfte van 2,7 procent (3751 personen) van alle sterfgevallen. Met andere woorden: één op de 37 sterfgevallen is aan schadelijk alcoholgebruik te wijten. Tussen mannen en vrouwen bestaat een opvallend groot

verschil. Van de mannelijke sterfte is 3,9 procent aan alcohol te wijten, van de vrouwelijke sterfte slechts 1,5 procent!

Rusland heeft de grootste alcoholsterfte ter wereld. Maar liefst 30,5 procent van de totale sterfte is aan alcohol te wijten. Op de tweede plaats staat Estland, een land met een grote Russische minderheid. Hier is 21,4 procent van alle sterfte aan alcohol te wijten. Aan het andere uiteinde staat Israël, met slechts 1,1 procent alcoholsterfte.

De aanbevelingen voor het te voeren beleid, zijn gebaseerd op een diepgaande analyse en onderlinge vergelijking van het beleid in een drietal OESO-landen: Canada, Duitsland en Tsjechië. Die analyse heeft de effectiviteit bevestigd van een aantal reeds eerder bekend geworden beleidsmaatregelen. Maatregelen tegen alcohol in het verkeer, maatregelen op het gebied van prijs en verkrijgbaarheid, maatregelen met betrekking tot de promotie van alcohol, en leeftijdsgrens.

Regeringen die de alcoholproblematiek willen aanpakken, kunnen kiezen uit een aantal bewezen effectieve beleidsinstrumenten. Daarmee valt volgens het rapport tegen betrekkelijk geringe kosten een vermindering van de problemen met 10 procent te behalen.

Voor de Europese Unie komt het rapport op een goed moment. De looptijd van de gezamenlijke Europese alcoholstrategie is verstreken. Op diverse plaatsen is er discussie over de vraag of er een nieuwe gezamenlijke strategie moet komen. De Europese ministers van volksgezondheid hebben zich in april voorstander verklaard. De nieuwe Eurocommissaris van Gezondheid en Voedselveiligheid Andriukaitis, heeft gezegd dat hij daartoe geen initiatieven zal nemen. Het Europese parlement heeft echter een resolutie aangenomen waarin de Europese Commissie wordt opgeroepen met een nieuwe EU-alcoholstrategie te komen.

verrassen? Het lijkt er meer op dat de gever zichzelf moet verrassen. "Familiedistilleerderij" klinkt overigens bijna als een martelwerktuig!

Hooghoudt is trouwens wel goed, maar niet gek. De reclame-excursie kost € 9,50!

Moet de drankbestrijding de ouderwetse platen met huilende moeders weer tevoorschijn halen? Die van bijna anderhalve eeuw geleden?

STAND VAN ZAKEN DRANK- EN HORECAWET

Van alle 393 Nederlandse gemeenten, heeft 80 procent (= 316 gemeenten) inmiddels een preventie- en handhavingsplan DHW vastgesteld. Aldus is gebleken uit een onderzoek van bureau Intraval. De gemeenten waren verplicht om op 1 juli 2014 een dergelijk plan klaar te hebben.

De Nederlandse gemeenten lopen dus voor éénvijfde deel ver achter met betrekking tot de verplichtingen die zij in het kader van de decentralisatie opgelegd hebben gekregen. Daarnaast laat de kwaliteit van de wel gemaakte plannen nogal eens te wensen over.

In de Drank- en Horecawet staan de minimale eisen waaraan een dergelijk plan moet voldoen. Van de 316 gemeenten die een plan hebben vastgesteld, hebben er slechts 193 alle verplichte onderdelen opgenomen. Dat is dus minder dan de helft van alle gemeenten. De meerderheid (200) van de Nederlandse gemeenten heeft wat de DHW betreft zijn zaken dus nog niet helemaal op orde.

De redenen die de gemeenten aanvoeren voor het nog niet of niet volledig voldoen aan de verplichtingen, lijken soms uitvluchten, maar zijn in andere gevallen heel reëel. Zo blijkt samenwerking tussen gemeenten om tot één gezamenlijk beleid te komen, soms sterk vertragend te werken.

Intraval beoordeelt de kwaliteit van de meeste plannen als niet meer dan matig. Dat is meestal te wijten aan een gebrekkige uitwerking van één of meer onderdelen. In het algemeen kan worden gesteld dat hoe concreter onderdelen moeten worden uitgewerkt, hoe minder gemeenten dat hebben gedaan. Veel gemeenten lijken gebruik te hebben gemaakt van standaard voorbeeldplannen of plannen van

andere gemeenten. De zaken waaraan de gemeenten verwacht worden een eigen invulling te geven, zijn vaak erg summier uitgewerkt of helemaal niet in het plan opgenomen.

Weinig extra toegevoegd

Bij het onderzoek is ook gevraagd in hoeverre de gemeenten gebruik hebben gemaakt van de mogelijkheid om extra bepalingen toe te voegen, bijvoorbeeld met betrekking tot prijsacties. Bijna de helft van de gemeenten (47 procent) heeft een verbod op happy hours opgenomen. Dit zijn wel vaak kleine gemeenten (minder dan 20.000 inwoners).

Een verbod op prijsacties in de detailhandel is veel minder populair, slechts 16,5 procent van de gemeenten heeft zo'n verbod opgenomen. En dat terwijl pas van een prijsactie sprake is bij een korting van meer dan 30 procent. Een "gewone" korting van 10 procent heet geen actie. Wij vragen ons af of de lobby van de supermarkten hier actief is geweest.

Een beleid tegen hokken en keten is nauwelijks populairder dan een verbod op prijsacties. Slechts 19,6 procent van de gemeenten heeft een dergelijk beleidspunt in zijn plannen meegenomen. Van een veertigtal gemeenten zonder beleidsplan ten aanzien van hokken en keten, is bekend dat er hokken en keten in die gemeente aanwezig zijn. Daar wordt dus "gedoogd".

ZONDER VERMINDERING
VAN DE ALCOHOLCON-
SUMPTIE IS GEEN AFNAME
VAN DE ALCOHOLSCHADE
MOGELIJK

NEDERLANDSE ALCOHOLCONSUMPTIE VERDUBBELDE LEVERKANKER

Het aantal nieuwe gevallen van leverkanker per jaar, is in Nederland in tien jaar tijd verdubbeld. Een vertraagd gevolg van het hoge alcoholgebruik van de laatste decennia. Het WCRF bracht onlangs een rapport uit over de samenhang tussen alcoholgebruik en leverkanker.

Dat alcohol slecht is voor de lever, is al meer dan een eeuw bekend. Levercirrhose is een bekende, langzaam verlopende en uiteindelijk dodelijke aandoening, die door fors alcoholgebruik kan ontstaan.

Doordat de lever op fors alcoholgebruik in eerste instantie reageert met vetting, en van daaruit op den duur cirrhose ontwikkelt, is de samenhang tussen alcoholgebruik en leverkanker nooit erg duidelijk geweest. Gedacht werd dat de lever zo snel cirrhose ontwikkelt dat alcoholische leverkanker meestal geen tijd zou krijgen om tot ontwikkeling te komen. Niet-alcoholische leverkanker komt meer voor en is een gevolg van infectie (hepatitisvirus) of chemische aantasting.

Analyse van de dossiers van ruim 8 miljoen mensen door het Wereld Kanker Onderzoeks Fonds (WCRF) heeft onlangs meer duidelijkheid gebracht. Hieruit is gebleken dat pas bij een consumptie van meer dan 4 glazen per dag, de kans op alcoholische leverkanker significant toeneemt. Andere soorten kanker nemen al toe bij veel geringere alcoholconsumptie.

In 2004 kregen 334 Nederlanders de diagnose leverkanker. In 2014 was dat aantal gestegen tot 681 personen. Ruim een verdubbeling. Omdat de afgelopen vijftien jaar de alcoholconsumptie in Nederland vrijwel constant is gebleven, is de toename dus te wijten aan de toename van de consumptie in de jaren vóór 2000. Over het algemeen is de prognose voor mensen met deze vorm van kanker slecht. De meesten overlijden binnen een jaar nadat de ziekte is geconstateerd.

Het advies van het WCRF blijft om ter minisering van de kans op kanker (alle vormen), liefst in het geheel geen alcohol te drinken, en in ieder geval niet meer dan 1 glas voor vrouwen en 2 glazen voor mannen per dag.

NEEMT POPULARITEIT CAFÉ'S STRUCTUREEL AF ?

Onlangs publiceerde het CBS cijfers over de ontwikkeling van de horecasector in het eerste kwartaal van 2015. Daaruit bleek dat die sector voor het zevende opeenvolgende kwartaal een omzetgroei had geboekt. Vergeleken met het eerste kwartaal van 2014 bedroeg de toename 3,9 procent. Uitgesplitst naar deelsectoren was het beeld zeer gevarieerd.

De sterkste groei vertoonden de restaurants : 6,6 procent. Uit eten gaan blijft onverminderd populair bij particulieren, en vanuit het bedrijfsleven zorgt de aantrekkende bedrijvigheid voor een toename van zakelijke lunches.

Ook bij de hotels nam de omzet bovengemiddeld toe, namelijk met 4,8 procent. De overige deelsectoren van de horeca bleven beneden de gemiddelde stijging van 3,9 procent. Kantines en catering benaderden met 3,2 procent groei nog het dichtst de gemiddelde groei.

De snackbars wisten hun omzet slechts met 1,3 procent te vergroten. Maar daar staat wel tegenover dat zij het minst getroffen werden door de daling in voorafgaande jaren.

Helemaal onderaan de lijst staan de café's, met slechts 0,5 procent omzetstijging. Blijkbaar vormen zij het minst populaire onderdeel van de horecasector. Zij hebben de afgelopen jaren ook nogal wat negatieve publiciteit gehad. Over slechte werkomstandigheden, niet naleven van sociale wetgeving, tot onderdak voor criminele praktijken en geweld. Ook de nogal eenzijdige gerichtheid op de consumptie van alcohol, werkt niet in hun voordeel. Negatieve publiciteit over alcohol is tegenwoordig aan de orde van de dag, terwijl het aantal mensen dat bewust gezonder wil gaan leven toeneemt. Wij vragen ons dan ook voorzichtig af of er sprake is van beginnende structurele (dus blijvende) krimp van "de markt" voor café's.

Op korte termijn wordt naleving leeftijdsgrens niet verbeterd

STAATSSECRETARIS KIEST VOOR EEN VEEL LANGZAMERE WEG

Met de naleving van de leeftijdsgrens voor alcohol wil het nog steeds niet de goede kant op. Integendeel, twee recente onderzoeken lieten een achteruitgang zien. De vraag dient dan ook gesteld te worden of de aanpak van de regering, c.q. van het ministerie van VWS wel effectief kan zijn.

Onderzoek in de Gooi- en Vechtstreek heeft laten zien dat de naleving van de leeftijdsgrens in de supermarkten van 2014 naar 2015 sterk achteruit was gegaan. Van een naleving van 74% in 2014 naar een naleving van slechts 50% in 2015. In Twente liet een wat anders opgezet onderzoek onlangs nog alarmerender uitkomsten zien. Acht minderjarige "mysteryshoppers" deden 134 koopogingen in winkels van Albert Heijn. Daarvan slaagden er 119, ofwel 88 procent. Over dit laatste onderzoek berichten wij in het vorige nummer van dit blad.

De staatssecretaris van volksgezondheid was bij een eerdere gelegenheid al met de supermarkten in gesprek gegaan over de naleving van de leeftijdsgrens, en had naar aanleiding daarvan verklaard er alle vertrouwen in te hebben dat de problemen via zelfregulering opgelost zouden worden. Dat vertrouwen bleek nu toch niet terecht te zijn.

De recente twee onderzoeken leidden tot vragen uit de Tweede Kamer. Op 18 mei kwam het antwoord van staatssecretaris Van Rijn. Die probeerde de verkopers van drank vrij te pleiten, en de oorzaak te leggen bij de minderjarige mystery-shoppers. Die hadden op hun eigen creatieve wijze mogen proberen aan alcohol te komen. En ja, daar waren de caissie-

res ingetrapt. Geen woord over een hardere aanpak van de betreffende supermarkten, geen extra controles.

Van Rijn schrijft er op te vertrouwen dat de bevindingen en methodes van het onderzoek zullen worden gedeeld, zodat de supermarkten lering kunnen trekken uit de trucs die jongeren uithalen en de zwakke plekken die zijn blootgelegd versterken. Hij vervolgt dan zijn brief met een filosofietje over het belang van "de sociale norm waar we met succes aan werken" en die erin zou moeten resulteren dat "jongeren onder de 18 dergelijke pogingen niet eens ondernemen, omdat alcohol onder de 18 niet normaal is". Je vraagt je af, in wat voor wereld leeft die Van Rijn?

Ook omvat zijn brief een poging om voorlopig geen straffen te hoeven uitdelen aan de supermarkten die in overtreding zijn. Wetenschappers moeten eerst de trucs van de jongeren blootleggen. Eerst weer onderzoek, dus uitstel van strafvervolging. En dat terwijl er dagelijks ziekenhuisopnamen wegens alcoholvergiftiging plaatsvinden!

Het wordt tijd dat het alcoholbeleid in handen komt van iemand die begaan is met de slachtoffers, in plaats van met verkopers!

Dingeman Korf

OUDERS MINDER TOEGEEFLIJK TEGENOVER ALCOHOLGEBRUIK TIENERS

Afgelopen februari hield onderzoeksbureau Motivaction in opdracht van het AD een groot gezinsonderzoek. Daarin ook vragen over alcohol. Het AD publiceerde begin mei de uitkomst: ouders vinden het belangrijk dat hun kind tussen 12 en 18 jaar geen alcohol drinkt.

Aan het onderzoek deden 3335 ouders van kinderen tussen 12 en 18 jaar mee. De centrale stelling waarover de mening van de ouders werd gevraagd was: "Ik vind het erg belangrijk dat mijn kind geen alcohol drinkt".

Maar liefst 55 procent van de ouders was het daarmee eens of zeer eens. Daarnaast vulde maar liefst 30 procent het vakje in van "niet eens, niet oneens". Slechts 14 procent vulde oneens of zeer oneens in.

Genoemde uitkomst ligt in lijn met het

twee jaar geleden al geconstateerde feit dat destijds de jongste tieners (12-14 jaar) al geleidelijk minder waren gaan drinken. De alcoholbranche probeerde toen nog om dat als resultaat van haar acties te claimen, maar het was duidelijk dat vooral de ouders daarvoor de eer moesten krijgen. Zij waren door de acties van dr. Van der Lely en anderen, zich bewust geworden van de kwalijke gevolgen van fors alcoholgebruik op jonge leeftijd, en traptten op de rem. Inmiddels is de wettelijke leeftijdsgrens van 16 naar 18 jaar verhoogd. Maar dat heeft de ouders gezien de enquête niet toegeeflijker gemaakt tegenover alcoholgebruik door hun kinderen.

Het recente onderzoek van Motivaction bevestigt nog eens dat ouders een uiterst belangrijke rol spelen bij alcoholgebruik door tieners.

PETITIE : DE BIERFIETS DE BINNENSTAD UIT

In Amsterdam rijden sinds enkele jaren zogenaamde "bierfietsen" rond. Rijdende bars waarop acht of tien passagiers aan weerszijden van een lange stang met de gezichten naar elkaar zitten, met voorop een bestuurder. Die dingen veroorzaken veel overlast. Ruim 6300 binnenstadbewoners zijn die overlast zat en hebben de gemeente gevraagd die dingen te verbieden.

De bezwaren die de binnenstadbewoners aanvoeren zijn zeer gevarieerd. Die voertuigen zijn een grote hindernis voor het verkeer, te breed voor het fietspad, te log en te langzaam voor de rijbaan. Regelmatig veroorzaken zij opstoppingen in de binnenstad. Als zij over een brug komen, duiken zij met onbeheerste snelheid het verkeer in zodat voetgangers en fietsers moeten maken dat zij weg komen.

Verder zijn er veel klachten over het gedrag van de passagiers. Zij schreeuwen en joelen, maken onwelgevoeglijke opmerkingen naar voorbijgangers, en enkele keren is het voorgekomen dat passerende fietsers bier over zich gegoten kregen. Ook wildplassen door de passagiers komt nogal eens voor.

Veelgehoorde opmerking van de ondertekenaars van de petitie is dat het stadsbestuur bezig is het culturele/architektonische werelderfgoed van de binnenstad te veranderen in een ordinair pretpark. Daarmee trekt het stadsbestuur het verkeerde soort toeristen aan, toeristen die voor drank en drugs naar de stad komen en lak hebben aan stedschoon en historie/musea. De opstelling op de bierfiets is wat dat betreft veelzeggend: de passagiers kijken naar elkaar, niet naar de stad. "Ze kunnen net zo goed een rondje om de Sloterplas (midden tussen de woonwijken) gaan rijden".

Hoewel veel passagiers van die bierfietsen overduidelijk dronken zijn, wordt er niet tegen opgetreden. De bierfiets fungeert als dekmantel voor onbestrafte openbare dronkenschap. Kortom, de ondertekenaars zien in de bierfiets een aantasting van de leefbaarheid van de binnenstad.

TOT VIJF KOPPEN KOFFIE GOED VOOR HET HART ?

Tot vijf koppen koffie per dag, zou goed zijn voor het (Koreaanse) hart. Aldus de uitkomst van een onderzoek onder 25.000 proefpersonen in een Koreaans ziekenhuis.

Het onderzoek werd uitgevoerd in het Kangbuk Samsung ziekenhuis in Seoul. De deelnemers, mannen en vrouwen zonder symptomen van hart- en vaatziekten, met een gemiddelde leeftijd van 41 jaar, werden in vijf groepen verdeeld naargelang hun koffiegebruik. Die groepen waren : "geen", minder dan 1 kop per dag, 1 tot 3 koppen per dag, 3 tot 5 koppen per

dag en 5 of meer koppen per dag.

Na verloop van tijd bleek de groep van 3 tot 5 koppen, minder snel signalen van een hartziekte te vertonen dan de andere. De onderzoekers concluderen : "Onze studie draagt bij aan het groeiende bewijsmateriaal dat het drinken van koffie mogelijk een invers verband heeft met hart- en vaatziekten".

Dat is eenzelfde te-kort-door-de-

bocht redenering als wij vaak horen over het verband tussen alcoholgebruik en gezondheid. Het zou namelijk ook andersom kunnen zijn, dat personen met weinig kans op hart- en vaatziekten in meerderheid kiezen voor een middelmatig koffiegebruik.

Het is sinds lang bekend dat het farmacologisch actieve bestanddeel van koffie, cafeïne, de hartslag versnelt en de bloeddruk verhoogt. Dat lijkt ons moeilijk te rijmen met een preventief effect tegen hart- en vaatziekten. Ook vergroot koffie de kans op een maagzweer. Als bescherming tegen hart- en vaatziekten lijken ons groente en fruit een betere keus dan koffie.

CANNABISPIL VOOR DEMENTERENDEN NIET BETER DAN PLACEBO

Dementerenden met probleemgedrag zijn niet gebaat bij een lage dosis cannabis, een zogenaamde "wietpil". Of een hogere dosering werkt wordt nog onderzocht. Aldus een tussenbericht over onderzoek aan de Nijmeegse Radboud universiteit.

Positieve uitkomst van dit eerste deel van het onderzoek, is de conclusie dat de toegepaste dosering goed wordt verdragen en veilig is (geen bijwerkingen en de patiënten worden niet "high").

Sommige instellingen voor dementerenden verstrekken de wietpil al, omdat er aanwijzingen zijn dat daarmee gedragsproblemen als agressiviteit, rusteloosheid en gespannenheid verminderen. Een onomstotelijk bewijs voor een dergelijk effect is echter nog nooit geleverd.

Bij het onderzoek aan 50 proefpersonen, kregen 25 patiënten driemaal per dag een tabletje met een lage dosering cannabis. De andere 25 kregen driemaal daags een neppil (placebo). De

onderzoekers zagen in beide groepen een vergelijkbare afname van de gedragsproblemen. De neppil en de cannabispil werkten dus even goed.

Bekend was al dat placebo's goed kunnen werken bij deze patiënten. Extra aandacht en steun van verzorgend personeel, maar ook positieve verwachtingen van patiënten en hun naasten verklaren de afname van gedragsproblemen.

Wij zien hier dus een vergelijkbaar verschijnsel als bij sommige "geneesmiddelen" tegen alcoholisme. Uitsluitend het middel heeft weinig effect, maar in combinatie met psychotherapie geven zij een aanzienlijke versterking van de therapie.

En dit...

... was een geval van een zware drinker die buiten bewustzijn raakte.

Het gebeurde half mei op een zaterdagmiddag in Groesbeek. De politie kreeg verschillende meldingen over een auto die, hoewel stilstaand, een gevaarlijke situatie veroorzaakte. Twee agenten gingen poolshoogte nemen.

Zij troffen een auto aan die met draaiende motor stilstond, en het verkeer ophield omdat er geen auto langs kon. De bestuurder, een 30-jarige Groesbeeker, lag buiten kennis achter het stuur. Agenten roken alcohol bij hem. Toen zij hem arresteerden verzette de man zich hevig. Onderweg naar het bureau raakte de man opnieuw buiten bewustzijn, waarop de agenten hem naar een ziekenhuis brachten. Zijn rijbewijs moest hij inleveren.

Een typisch geval voor een psychiatrisch onderzoek naar zijn rijgeschiktheid . . . . .

* * *

... was een geval van doodslag met behulp van alcohol.

Het gebeurde in de Franse stad Clermont-Ferrand. In een café hing een bord met de tekst : "record shotjes drinken op één avond : 55". Een 57-jarige man kwam op het onzalige idee om te proberen dat record te breken. Dat lukte, hij dronk er 56 !

Thuis overleed de man aan een hartstilstand. Zijn dochter klaagde de kastelein aan omdat die haar vader zou hebben aangemoedigd tot drinken. In juridische termen : dood door schuld.

De openbare aanklager eiste een gecombineerde straf : een voorwaardelijke gevangenisstraf van een halfjaar, een boete van 1500 euro en een beroepsverbod van 5 jaar. Voor Nederlandse begrippen een lichte straf voor "zware mishandeling de dood ten gevolge hebbend". Zonder onvoorwaardelijke celstraf was hij er hier niet van afgekomen . . . . .

* * *

... was een geval van zware mishandeling na een avondje "stappen".

Een 19-jarige man uit Haarlem kreeg na de nodige drankjes, in een

café in Roden hooglopende ruzie met een eveneens 19-jarige inwoner van Roden. Uiteindelijk sloeg hij hem met een kapot bierglas in het gezicht. Daarna vluchtte hij het café uit. Vrienden van het slachtoffer achterhaalden hem en gingen met hem op de vuist.

De politie maakte een einde aan de vechtpartij en nam de Haarlemmer voor zijn eigen veiligheid mee naar het bureau. Daar bleek dat hij iemand ernstig verwond had. Hij werd gearresteerd op verdenking van zware mishandeling.

Het slachtoffer werd naar een ziekenhuis in Groningen gebracht . . . . .

* * *

... was een geval van niet meer nuchter na kunnen denken na alcohol.

Een 48-jarige vrouw uit Bennekom werd in de nacht van zaterdag op zondag betrapt op rijden met een slok op. Haar alcoholpromillage lag ruim boven de 1,0. Het dome van het geval was dat de passagier naast haar, geen druppel alcohol had gedronken en in het bezit was van een rijbewijs.

Haar zelfoverschatting kost haar nu 500 euro en zij moet op eigen kosten een verkeerscursus volgen . . . . .

Groei en Bloei op 't Spoek

Verschijsing G O

Voor het eerstkomende nummer van dit blad is 9 september gepland als verschijningsdatum. Copij voor dat nummer graag uiterlijk 14 augustus bij de redacteur.

Dag van de alcoholvrije leefstijl 2015

Zoals reeds eerder aangekondigd, wordt de "begunstigersdag" dit jaar ingepast in het bredere geheel van een "dag van de alcoholvrije leefstijl". Het is de bedoeling dat dit vooral een feestelijke dag wordt. Zo zal de dag worden opgeluisterd met levende muziek. Verder kan een dag van de alcoholvrije leefstijl natuurlijk niet zonder een demonstratie/proefgelegenheid voor alcoholvrije drankjes. Verder uiteraard informatie over Stg. ANGOB en Alcoholvrije Camping 't Spoek, en een spreker van buiten die een voor iedereen interessant verhaal gaat houden.

Het statutair verplichte deel, het informeren van de begunstigers, zal in de middag gebeuren. In alle rust in een daarvoor ingerichte bungalow op het terrein. Daar zal men als vanouds kennis kunnen nemen van de gang van zaken van Stichting ANGOB in het afgelopen jaar, en zal men met het bestuur van gedachten kunnen wisselen.

De Dag van de Alcoholvrije Leefstijl wordt gehouden op zaterdag 19 september op het Spoek. Ontvangst met een kopje koffie of thee en iets erbij vanaf 11.00 uur. Het volledige programma komt in het septembernummer van dit blad.

SAB-prijs

Het bestuur van Stichting SAB heeft na rijp beraad besloten om in 2015 de SAB-prijs niet uit te reiken, en zich te concentreren op 2016. Eventuele "gewone" subsidies, voor kleinschalige particuliere projecten gericht op vermindering van de alcoholproblematiek in de samenleving, worden in 2015 wel toegekend.

Stichting SAB heeft onlangs een eigen website geopend :

www.stichtingsab.nl

Vanaf 2005 deden wij elk seizoen onze geliefde camping 't Spoek aan ; eerst met toercaravan en later in "ons" huisje Nachtegaal. In de herfstvakantie van 2011 speelde ik samen met mijn zoon Jan een partijtje darts in de kantine, toen mijn vrouw mij in het oor fluisterde : "Ze zoeken een nieuwe beheerder". Vanaf dat moment heeft 't Spoek ons niet meer losgelaten(toen niet, nu niet en hopelijk de komende jaren ook niet).

Inmiddels bevind ik mij in het vierde seizoen als beheerder van alcoholvrij vakantieoord 't Spoek. Het is waarlijk een groot voorrecht om deze taak te mogen vervullen. Daarbij is het een genoegen om deel uit te mogen maken van een groep ongelooflijk bevoegen mensen die zich onvermoeibaar inzet en zodoende de camping draaiende maakt en houdt.

Een greep uit de verrichte investeringen en werkzaamheden in de afgelopen drie jaren: tien van de elf vakantiehuizen zijn(en worden) onder handen genomen. Naast het binnen en buiten schilderen zijn en worden stapsgewijs meubilair en armaturen vervangen ; Beuk, Berk en Vos zijn voorzien van nieuw daken ; afgelopen winter is de keuken in de Martinushoeve voorzien van nieuwe frituur, afzuigkap en dubbele koelkast, is een vaste trap naar de zolder gemaakt en een deel van de zolder beloopbaar

gemaakt ; op het terrein is een nieuw speelkasteel geplaatst en is de stalen vuilcontainer vervangen door een vriendelijk ogende half-ondergrondse restafvalcontainer.

Groei en bloei laten zich ook zien bij de aanloop naar 't Spoek. Het aantal nieuwe gasten voor een huisje of een kampeerplek is rustig groeiende. Mensen waarderen de ligging, de rust en de eenvoud en gaan meestal uitgerust, maar met tegenzin weer huiswaarts.

Fundamenteel voor groei en bloei is de samenwerking tussen het bestuur en het beheer. Deze is rondt constructief te noemen. Op organische en informele wijze wordt richting en leiding gegeven aan de ontwikkeling en exploitatie van 't Spoek. Na een aantal jaren van trouwe dienst wenst de penningmeester de portefeuille "financiën" over te dragen. Wellicht schuilt in uw familie-, vrienden- en kennissenkring een toekomstig penningmeester voor de Stichting ANGOB. Wij waarderen het zeer als u diegene attent wilt maken op de vacante plek in het stichtingsbestuur. Wij houden ons van harte aanbevolen.

Op weg naar een mooie zomer groet ik u vanuit de door zo velen beminde plek en ontmoet ik u graag op de Dag van de Alcoholvrije Leefstijl (zaterdag 19 september).

Ton van der Gaag

Stichting Alcoholpreventie Utrecht (SAU) opgeheven

In haar vergadering van 21 januari 2015 heeft het bestuur van de SAU besloten om over te gaan tot liquidatie van de stichting. Directe aanleiding daartoe was de opheffing van de ANDO, waardoor het aantal organisaties onder de koepel van de SAU tot twee was gereduceerd. Een koepelorganisatie in stand houden voor twee deelnemers werd zinloos geacht.

De Stichting Alcoholpreventie Utrecht was opgericht in december 1990 als een moderne voortzetting van het Plaatselijk Drankweer Comité Utrecht. De activiteiten waren het plaatsen van een voorlichtingsexpositie over alcoholrisico's, deelname aan het gemeentelijk alcoholpreventie platform, deelname aan het provinciaal verkeersveiligheidsoverleg, en incidentele acties. Bij de oprichting waren vijf organisaties in de SAU vertegenwoordigd.

Geleidelijk werd de voornaamste activiteit het plaatsen van de alcohol-expo. In de eerste jaren vooral in de hal van politiebureaus en in bibliotheken, met daarnaast incidenteel in een hal van een gemeentehuis, een dorps-huis en zelfs een kazerne. Na 2000 kwam het accent sterk op de bibliotheken te liggen. Een tiental jaren later werd dit moeilijker door bezuinigingen, reorganisaties en samenvoegingen van bibliotheken, waardoor ruimtegebrek ontstond. Ook kregen in die

jaren sommige bibliotheken striktere voorwaarden opgelegd (zoals uitsluitend exposities van organisaties uit de eigen gemeente). De laatste expositie van de SAU in een bibliotheek vond in 2011 plaats.

Een derde reden voor opheffing was het ontbreken van inkomsten tegenover de noodzaak tot herstel en vernieuwing van het materiaal. Dit laatste wegens het feit dat steeds meer informatie via elektronische weg wordt aangeboden.

Inmiddels heeft het bestuur alle formaliteiten afgehandeld en is de SAU geschiedenis geworden.

BUITENLANDSE PATIËNTEN NAAR NEDERLANDSE VERSLAVINGS-INSTELLINGEN ?

De particuliere verslavingskliniek Solutions uit Voorthuizen, wil als eerste zorginstelling in Nederland, Russische verslaafden gaan behandelen. In eerste instantie zullen Russische mensen behandeld worden die elders in Europa werkzaam zijn. De voertaal wordt Engels en Solutions heeft een Russische therapeut in dienst.

Solutions was in 2008 de eerste particuliere verslavingskliniek voor de Benelux. De instelling richt zich op het meer koopkrachtige segment van de verslaafden, zij vraagt een eigen bijdrage van 5.000 euro voor "niet-zorggerelateerde" kosten.

Doordat de zorgsector in Nederland steeds meer gericht wordt op ambulante (poliklinische) hulp, zijn er in de kliniek van Solutions bedden leeg komen te staan. Toevallig zocht een Russisch bemiddelingsbureau in die periode contact met Solutions. Een overeenkomst was snel gesloten. Solutions verwacht dat spoedig de eerste patiënten zullen komen. Op wat langere termijn wil Solutions een kwart van zijn omzet behalen door buitenlandse patiënten.

Psychiater dr. D. Steenssens van de particuliere kliniek RoderSana, zoekt voor zijn kliniek eveneens naar andere inkomstenbronnen dan alleen de zorgverzekeraars. Maar RoderSana beperkt zich welbewust tot landen die een overeenkomstige cultuur hebben. Steenssens: "Het denkkader van de Russen, hun omgangsvormen en ver-

wachtingspatronen, passen niet bij die van ons. Ik weet niet of je ze wel moet willen behandelen".

Directeur De Bie van Vincere uit Zuid-Limburg, zegt dat zijn instelling nog steeds een goede bedbezetting heeft. "Wellicht heeft die lage bezettingsgraad van Solutions te maken met de regio waar zij werken. Maar eigenlijk denk ik dat het met de eigen bijdrage van Solutions heeft te maken. Die hebben wij niet".

Andere zorginstellingen stellen zich juist steeds meer in op ambulante hulpverlening. De directie van Novadic-Kentron uit Brabant, benadrukt de regionale functie van haar instelling. Zij kiest er juist voor om mensen zoveel mogelijk te behandelen in hun eigen omgeving. Dat heeft therapeutische voordelen. Victas uit Utrecht denkt er ongeveer hetzelfde over.

Vooralsnog lijkt Solutions de enige kliniek waar wij binnen niet al te lange tijd Russische verslaafden zullen zien. Een vrijwel onuitputtelijk reservoir. Maar waar halen die verslaafden 5.000 euro vandaan?

Dingeman Korf

Stap niet in bij een chauffeur die heeft gedronken

Stap niet in de auto bij iemand die alcohol heeft gedronken. Die oproep doen de ouders van de verongelukte Romy Letteboer uit Losser. Hun 18-jarige dochter kwam om het leven toen de bestuurder van de auto waar zij in zat, in een bocht de macht over het stuur verloor en in Enschede tegen een boom knalde. De chauffeur had gedronken, en mogelijk ook geblowd.

Haar ouders, nog steeds niet van de klap bekomen, deden onlangs hun verhaal in de krant De Gelderlander. Dat was toen de chauffeur voor de rechtbank moest verschijnen. Alle emoties kwamen weer boven. Maar moeder Ria wil vooral dat haar oproep gehoord wordt. Zij wil andere ouders het verdriet besparen dat hun overkomen is. "Al kan ik maar één ouderpaar zo'n immens verlies besparen . . ."

Bij ongeveer 20 procent van de dodelijke verkeersongelukken in Nederland, is alcohol in het spel. Dat betekent zo'n 150-180 alcohol doden per jaar. Helemaal vast staat het aantal niet. Overleden bestuurders worden vrijwel nooit getest op alcoholgebruik, omdat zo iets uit een strafrechtelijk gezichtspunt niet zinvol wordt geacht. Of het voor nabestaanden, mede-slachtoffers en verzekeraars zinvol is, legt blijkbaar geen gewicht in de schaal.

Zoekgeraakte liters toch opgedronken ?

MENSEN DRINKEN VEEL MEER DAN ZE ZEGGEN

Bij veel onderzoek naar de samenhang tussen drinkgewoonten en het optreden van bepaalde ziekten, wordt uitgegaan van wat de proefpersonen zeggen te drinken. De vraag rijst dan altijd of de proefpersonen wel precies weten hoeveel zij drinken. Een onderzoek daarnaar is onlangs gepubliceerd door een team onder leiding van onderzoeker dr. M.A. Bellis van Cardiff University.

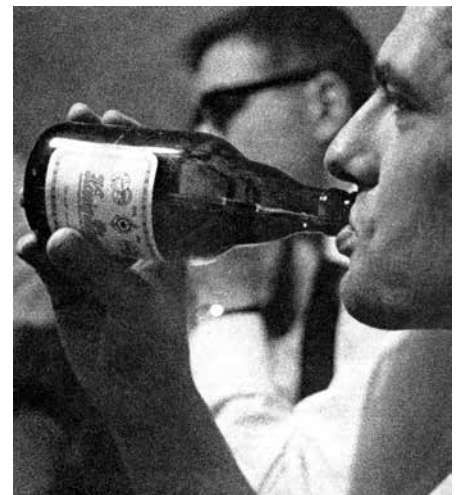
Enquêtes naar alcoholgebruik leveren in Engeland gemiddeld slechts 60 % op van de in werkelijkheid verkochte hoeveelheid alcohol. Uit veel andere landen worden soortgelijke getallen gemeld. Weten de respondenten echt zo slecht hoeveel zij drinken, of proberen zij een matiger indruk te maken ?

Onderzoeker dr. M.A. Bellis en medewerkers van Cardiff University, hebben onderzoek gedaan om hierover duidelijkheid te krijgen. Zij hielden een telefonische enquête waarbij zij duidelijk onderscheid maakten tussen alledaags, routinematig alcoholgebruik en afwijkend gebruik op speciale dagen of bij speciale gelegenheden. Zo verkregen zij gegevens van 6.085 respondenten.

De aldus berekende totale alcoholconsumptie kwam een heel stuk hoger

uit dan die gebleken was uit simpelweg vragen "hoeveel drinkt u per week". Maar liefst 120 miljoen glazen per week kwamen hierdoor tevoorschijn. Het verschil was het grootst in de leeftijdsgroep van 25 tot en met 34 jaar. Hier brachten de "speciale gelegenheden" een extra consumptie van 18 glazen per week aan het licht. Opvallend was het feit dat tal van respondenten die gewoonlijk nauwelijks of helemaal niet dronken, bij die speciale gelegenheden wel (matig) bleken te drinken.

Ook doorrekenen van de nieuwe gegevens uit de indringender enquête, leverde nog niet het totale verkochte volume alcohol op. Het gat was hiermee slechts voor 42 procent verklaard. De onderzoekers concluderen dat er nog meer onderzoek gedaan moet worden. Schatten deelnemers

aan dergelijke enquêtes hun gebruik systematisch toch wat te laag in ? Of zijn er bij die "speciale gelegenheden" relatief veel waarbij het aantal glazen zo hoog was dat men de tel kwijt raakte ?

Voorlopig is de verkochte hoeveelheid alcohol een betere maat voor de geconsumeerde hoeveelheid dan de opgave van de gebruikers zelf. Er zal wel wat naar het buitenland "weglekken", maar daar staat tegenover dat er ook wel wat uit het buitenland wordt meegebracht. Zo blijft de opgave van de verkochte hoeveelheid toch de beste maat.